

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

УДК 378.018.43.026:33

Кохановська О.В.

У статті проаналізовано можливості дистанційного навчання для стимулювання та розвитку творчої активності майбутніх економістів. Показано особливості побудови творчої діяльності студентів в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, творча активність, творча діяльність, майбутні економісти.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

Кохановская Е.В.

В статье проанализированы возможности дистанционного обучения для стимулирования и развития творческой активности будущих экономистов. Показаны особенности построения творческой деятельности студентов в условиях дистанционного обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, творческая активность, творческая деятельность, будущие экономисты.

DISTANCE EDUCATION AS A PART OF CREATIVE ACTIVITY FOR FUTURE ECONOMISTS

Kokhanovskaya E.V.

The article analyses the possibilities of the distance education for stimulating and developing of creative activity of future economists. It shows the features of creative activities for the students in the terms of distance education.

Key words: distance education, creative activity, future economists.

Постановка проблеми. Об'єктивними умовами самореалізації особистості у професійній діяльності на початку XXI століття є доступність необхідного освітньо-інформаційного поля, озброєння людей не стільки готовими знаннями, скільки способами їх здобуття, осмислення та використання цих знань у нових обставинах. Сучасна цивілізація з її гуманізацією і демократизацією суспільних відносин, швидкою зміною техніки і технологій, інтелектуалізацією праці передбачає необхідність нової формули освіти – «освіта через усе життя» [11].

Суспільні перетворення впливають і на систему вищої економічної освіти, висуваючи нові вимоги до організації та якості підготовки фахівців. Нині існує запит на виховання творчої особистості, індивідуальності, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, генерувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення. Тому важливим завданням професійної підготовки майбутніх економістів є розвиток творчої активності студентів. Результатом творчої співпраці викладачів і студентів можуть стати

нові педагогічні проекти та моделі освіти, методи, технології навчання та виховання, навчальні програми, підручники та посібники [4].

Це можливо лише за умови впровадження сучасних ідей і технологій професійної освіти, які вбирають новітні вітчизняні та зарубіжні психолого-педагогічні здобутки щодо розвитку творчої активності майбутніх економістів, забезпечення раціонального рівня комп'ютеризації викладання та учіння. Саме така потужна науково-педагогічна база разом із сучасними розробками в галузі інформаційних засобів сприяє розвитку дистанційного навчання [11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню творчої активності, її форм, типів, а також взаємозв'язку складових елементів творчої моделі навчання присвячували свої дослідження такі вчені, як: Б.Г.Ананьєв, Д.Б.Богоявленська, М.О.Лазарєв, Ю.А.Мисливський, В.О.Моляко, М.М.Поташник, Н.Ю.Посталюк, С.В.Хмельковська. Організаційно-педагогічні основи дистанційного навчання, в тому числі й питання творчого розвитку особистості в умовах дистанційних технологій навчання, в Україні та за її межами досліджували О.О.Андрєєв, Г.О.Андріанова, В.М.Кухаренко, Є.С.Полат, О.В.Собаєва, А.В.Хуторський та ін.

Формування цілей статті. Метою даної статті є аналіз можливостей дистанційного навчання для стимулювання та розвитку творчої активності майбутніх економістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практика життя країни підтверджує, що ефективність та результативність виробничо-господарської і комерційної діяльності залежить, перш за все, від компетентності і творчої активності фахівців-економістів, глибокого знання ними економіки, законодавчої бази і соціальних аспектів господарювання. Вимоги соціального замовлення сучасного суспільства щодо підготовки економістів як творчих особистостей, здатних до професійного й особистісного саморозвитку і самовдосконалення в мінливих умовах фахового середовища, обумовлюють актуальність формування у них під час підготовки у ВНЗ професійної готовності, що мала б перспективний характер, тобто містила компонент творчого (креативного) підходу до виконання власних повноважень. У той же час, аналізуючи практичний досвід підготовки майбутніх економістів у вищих навчальних закладах, можна зазначити наявність суперечностей між зазначеними вимогами суспільства до економістів і традиційною технологією навчання у ВНЗ, яка не забезпечує повною мірою формування творчої активності спеціалістів економічного профілю [7].

Формування творчої активності є процесом прогресивних змін особистості у часі і просторі, що відображається у кількісних, якісних і структурних творчих перетвореннях людини як цілісної системи і полягає в керованому розвитку її творчих здібностей та інтелекту на основі пробудження інтересу до творчої діяльності, оволодіння методами креативного здобуття знань і їх використання на практиці, формуванні культури інтелектуально-творчої праці та індивідуального стилю пізнавальної діяльності [2].

Одним із засобів стимулювання та розвитку творчої активності майбутніх економістів є дистанційне навчання – прогресивна педагогічна технологія, яка базується на використанні сучасних інформаційних технологій та теле-

комунікацій і поєднує в собі елементи очного, очно – заочного та заочного навчання.

Сьогодні розвиток дистанційного навчання знаходить відбиття в цілеспрямованій державній політиці України щодо інформатизації суспільства (Закон України «Про Національну програму інформатизації», Указ Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті).

У «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» зазначено, що основним позитивним впливом дистанційної освіти на студента є підвищення творчого та інтелектуального потенціалу за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, уміння самостійно приймати відповідальні рішення [5].

Дистанційне навчання значно активізує процес здобуття знань і має творчий характер. Завдяки формуванню здатності до активного пошуку знань, їх аналізу, синтезу та систематизації, значно підвищується комп'ютерна грамотність слухачів та рівень комунікабельності особистості. Можливість розміщення персональних напрацювань у інтерактивному середовищі з наступним обміном думок із певної проблеми створює мотиваційну основу творчого розвитку особистості.

В основі технологій дистанційного навчання є відповідальність студентів за власні результати навчання та чітко організована взаємодія між учасниками дистанційного навчального процесу. Саме ці дві особливості дистанційного навчання роблять його використання особливо актуальним у сфері професійної підготовки майбутніх економістів, коли у студентів є мотив для отримання знань, мають мету навчитися та високий рівень активності у навчанні й відповідальності за власні результати. Велике значення при цьому має й наявність деякого досвіду як у використанні технічних засобів спілкування, так і у взаємодії з іншими через інформаційні засоби, що значно полегшує процес упровадження технології дистанційного навчання, дозволяючи сконцентрувати більше зусиль саме на змісті навчання, а не на вирішенні технічних і організаційних проблем, що виникають [8].

Головною умовою розвитку творчої активності майбутніх економістів при дистанційному навчанні є здійснення творчої діяльності під час вивчення фахових дисциплін.

Побудова творчої діяльності майбутніх економістів в умовах дистанційного навчання у ВНЗ, як зазначає Г.О.Андріанова, може відбуватися за декількома моделями:

– діяльнісно-пізнавальна модель (види діяльності й умінь, якими оволодівають майбутні фахівці);

– комунікативна модель (взаємодія учасників навчання);

– управлінська модель (організаційні вміння студентів);

– інформаційно-змістовна модель (зміст курсів, програм);

– технічна модель дистанційного навчання;

– цільові та мотиваційні моделі;

– психологічна модель індивідуального дистанційного навчання;

– предметно-змістовна модель продуктивної діяльності дистанційного студента.

Ці моделі об'єднуються в систему організації творчої діяльності студентів у дистанційному режимі навчання [1].

Організація творчої діяльності з метою стимулювання та розвитку творчої активності майбутніх економістів може здійснюватися в умовах дистанційного навчання на основі таких форм та методів: тематичні дистанційні проекти, телекомунікаційні проекти, курси, олімпіади, веб-конференції (вебінари) тощо. Вони сьогодні є найбільш ефективними та реалістичними.

Особливе місце у вищезазначеному переліку займає метод проектів. Виконання творчих проектів різного типу та рівнів складності, презентація та їх наступний захист у вигляді доповідей на он-лайн конференціях або звітів про виконання забезпечує перехід від репродуктивного до творчого рівня пізнавальної активності.

Проте застосування технології проектів при вивченні майбутніми економістами фахових дисциплін повинно бути обґрунтованим і доцільним. Н.П.Дементієвською та Н.В.Морзе визначено ряд вимог до використання проектів, у тому числі: постановка дослідницької задачі, яка вимагає творчого пошуку та інтегрованого знання для її розв'язання; передбачувані результати повинні мати теоретичне та практичне значення; обов'язкове визначення кінцевих цілей спільних/індивідуальних проектів; наявність чітко визначеної бази знань, яка необхідна для роботи над проектом; структурування змістовної частини проекту та зазначення поетапних результатів; використання дослідницьких методів у ході роботи над проектом; творче оформлення результатів проектів [3].

У дистанційному навчанні також є поширеним використання телекомунікаційних проектів. Даний метод – різновид методу проектів і гуманістична технологія, що надає можливість слухачам фахових курсів не лише успішно засвоювати матеріал, а й розвиватися інтелектуально, формує навички критичного мислення, виховує самостійність, комунікативні навички та сприяє встановленню міжпредметних зв'язків [10].

Навчальний телекомунікаційний проект – це спільна навчально-пізнавальна, дослідна, творча або ігрова діяльність студентів-партнерів, яка здійснюється за допомогою нових технічних засобів, має загальну мету, узгоджені методи і способи спільної діяльності, для отримання деякого творчого продукту [9].

Творча активність може виявлятися на різних рівнях залежно від характеру діяльності, ступеня самостійності і творчості.

Ефективним також є стимулювання творчої активності шляхом диференційованого підходу до знань і можливостей студентів. Це можливе у разі наповнення навчального матеріалу дистанційних навчальних курсів різноманітними творчими завданнями професійного спрямування на всіх етапах вивчення фахових дисциплін у межах дистанційної навчальної платформи.

К.В. Кошняк, О.М. Кузьміна та Л.М. Захарченко, аналізуючи можливість використання творчих завдань у процесі вивчення студентами економічних спеціальностей комп'ютерних дисциплін, визначають різні види творчих завдань та їх вплив на розвиток творчих якостей [6]. Ураховуючи вищезазна-

чене, було виділено творчі завдання відповідно до рівня засвоєння знань майбутніми економістами. Їх можна включити до навчального матеріалу фахового дистанційного курсу (рис. 1).

Рис. 1. Приклади творчих завдань, які можна включити до навчального матеріалу фахового дистанційного курсу

Дистанційне навчання сприяє формуванню творчої та інтелектуально розвиненої особистості, яка спроможна логічно мислити, вирішувати проблемні ситуації в умовах сучасного виробництва. Потрібно також зауважити, що важливу роль у розвитку творчої активності майбутніх економістів посідає викладач-тьютор фахових дисциплін, який повинен так розробити дистанційний курс та здійснити професійне навчання, щоб виявити та розвинути творчі здібності майбутніх фахівців та сприяти розвитку у них творчої активності.

Чітко сформульована та обґрунтована постановка творчих завдань призводить до того, що слухачі прагнуть до їх розв'язання, до пошуку нових ідей. Як результат, у них стимулюється і розвивається творча активність, а отже, підвищується ефективність здійснення майбутньої професійної діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, розвиток творчої активності майбутніх економістів в умовах дистанційного навчання має бути цілеспрямованим, методологічно обґрунтованим процесом, адже його основним завданням є формування творчої особистості, максимально адаптованої до вимог сучасності. При цьому ефективність та результативність названого процесу забезпечується перш за все логікою побу-

дови змісту навчання та наповненням його творчими завданнями, здатністю особистості до самоорганізації та самовиховання, відповідними організаційними формами та прийомами. І від того, як тьютор і студент будуть ураховувати їх у своїй діяльності залежатиме рівень професіоналізму майбутнього фахівця-економіста.

Актуальним напрямком подальшої розробки даної проблеми може бути визначення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування та розвитку творчої активності майбутніх економістів засобами дистанційного навчання.

Література

1. Андрианова Г.А. Организация творческой деятельности учащихся в системе дистанционных олимпиад, проектов, курсов [Електронний ресурс] / Г.А. Андрианова. – Режим доступу: http://www.ict.edu.ru/vconf/index.php?a=vconf&c=getForm&r=thesisDesc&d=light&id_sec=139&id_thesis=5345

2. Гаврилук В.Ю. Творча активність старшокласників як психолого–педагогічна проблема / В.Ю. Гаврилук // Теоретико–методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Збірник наукових праць. – Вип. 8. – Кн. 1. – К., 2005. – С. 95-100.

3. Дементівська Н.П., Морзе Н.В. Телекомунікаційні проекти. Стан та перспективи / Н.П. Дементівська, Н.В. Морзе // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 1999. – № 4. – С. 21-24.

4. Коломієць О.Б. Розвиток творчої активності студентів як засіб підвищення якості підготовки фахівців [Електронний ресурс] / О.Б. Коломієць. – Режим доступу: nbuv.gov.ua/PORTAL/Soc_Gum/Npdntu_pps/2009_3/kolomich.pdf

5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ, 2000. – 12 с.

6. Копняк К. В. Творчі завдання у процесі вивчення комп'ютерних дисциплін як засіб розвитку творчих якостей студентів економічних спеціальностей / К.В. Копняк, О.М. Кузьміна, Л.М. Захарченко // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2011. – № 3 (96). – С. 229-333.

7. Кошелева Н.Г. Формування головної майбутніх економістів до фахового самовдосконалення засобами проектування [Електронний ресурс] / Н.Г. Кошелева. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20100916/pe_koshel.htm

8. Олексюк О.Є. Застосування у навчально–виховному процесі сучасних технологій активізації навчально–пізнавальної діяльності [Електронний ресурс] / О.Є. Олексюк. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvmdu/Ped/2008_23.../1_14.pdf

9. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения: [учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева. – М. : Академия, 2004. – 416 с.

10. Сизоненко І. Метод телекомунікаційних проектів як форма дистанційного навчання іноземної мови [Електронний ресурс] / І. Сизоненко. – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1005>

11. Собасва О.В. Активізація пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційного навчання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / О.В. Собасва. – Харків, ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, 2001. – 19 с.